

Mărturii parlamentare din perioada consolidării Unirii

Pe lângă site consacrate istoriei, ideologiei totalitare a dictaturii, a falsificării și contestării și pe lângă memoria istorică, prin interpretări dogmatice, profanități sau conjuncturiste, pseudoistorice. Printre marile momente unice ale Unirii din 1918 și interbelic au constituit țara proclamată: **Unire, fără unio-niști; Regal, fără regi; Revo-luție, nerecunoscută; Reforme, minimalizate și denigrate; Par-lament, fără parlamentari și me-rita legislative; Guvernanți pu-**

grăvie numai în neagra Diplo-matie, ajustată intereselor de moment s.e.m.d. Chiar reconci-lierile tardive făcuse cîte și cum au fost) nu s-au putut sus-ține total opticii impuse.

Din păcate, acestea s-au prelun-gate, din acest punct de ve-dera și după Revoluția din de-cembrie 1989 (notivile sînt multiple). Important este faptul că țara răsturnată, și adevă-rului istoric, se reînnoiește. Isto-ria noastră, cu lumii și urbirii, ca prindă contur. În cele ce ur-mază ridicăm valul uitării de pe activitatea unor parlamentari din timpul guvernelor și legia-

turilor Partidului Național Tă-rănesc (1918-1932), cu extrase ilustrative privind opiniile lor despre Marea Unire și consecin-țele ei benefice. Sublinierile și parantezele ne aparțin.

Dr. LIVIA BĂNDARA
NICOLAE IORGA senator,
P.N.T.D. 1 decembrie 1927:
„Multumesc 6-ului președinte (N. Costăchescu, P.N.T.) că s-a adus aminte de cul-tura românească, care a zece ani de la înființare, și nu în-bijănuiește să o opună în al-cătuirea acestui stat românesc în-treg (...) ceea Românie Veche, pe care obținusem a o numi

unii Vechii Regat — acest re-gal, dacă era vechi, nu făcea minunea — și cu zic: „Marea noastră muncelnică Românie. În care cea mai mare parte dintre noi sîntem ne-am născut, am trăit, am suferit și am fost gata să dăm, pentru celele Românie, tot ce era în putințele noastre (...) România mea, România Regelui meu liberator, a ferici-tului luptător Ferdinand I. Ba-sele generației mele, în ceea ce privește această Românie, ea a însemnat forma politică perman-entă pentru întregul popor rom-ânesc (...) Foarte frumos s-a făcut ce s-a făcut la Alba Lu-

ia, foarte frumoasă a făcut-o cărușarii înaintea. Darie frun-za mihi impioșo ca nu strigat țării război (...)”

PIETRE HANEȘ deputat ENT,
28 noiembrie 1929: „Cum s-a putut ca țările de libertate, fra-ternitate și egalitate, în cîteva ani de zile să cuprindă nu pu-tele Franța, dar Europa în-teragă? Trebuia o revoluție, ca în Franța. Ei bine, revoluția a fost războiul, războiul a surit la noi acest rol de a trece în domeniul politice preocupările, așa de acutuate, din acoperământ istoric, științific și artistic.”

IOȘIF JUMANCA (deputat, PSDR, 11 decembrie 1929): „Este încontestabil că Adu-narea Națională de la Alba Iulia nu a fost alt-ceva decît încheierea unui ca-pitol al evoluției istorice. Noi, cei care am fost acolo (...) pu-tem să facem comparații (...) Acestași naționale națională re-născută de Hohenzollern în Ger-mania și de Savoia în Italia, înainte cu 90 de ani, s-a realiza-t în 1918 la Alba Iulia (...) în 1918 era imposibil să unirea să se fi făcut printr-o simplă ane-lexare dictată de Conferința de pace (...) Adunarea de la Alba Iulia este ceva ce a înlocuit a-nexarea (...) Hoșarile aduse acolo constituie piatra funda-mentală a Unirii.”

VOICU NINEȘTI ministru de stat, guvern ENT, 13 decem-brie 1929: „Hotărîrea de la Alba Iulia, nu a fost un contract, ci o declarație solemnă a po-porului românesc, din Treze-simeana și Banat, prin care s-a declarat independența lui, și ceea unirea cu Româ-nia Veche, cu Regatul Ro-mân (...) Poporul român care a pășit în cursul secolului (...) alături în puterea să-și de-găsească libertatea în (...) era și-rece să o acorde — conformin-dă-se spiritului său de toleranță — și celorlalte națiuni care deveneau minoritare”. (Tot el aplică la 17 decembrie). „Odi-cina va face o asemănare între ceea tratat al minorităților (Conferința de pace) și între hotărîrea pe care națiunea româ-nescă a purtat la Alba Iulia țesu luptă, va constata că ceea ce a călăuzit poporul român, este cu mult mai mult decît ceea ce ardește acest tratat.”

M. POLIZU-MICSUNESTI deputat PNT, 13 decembrie 1929: „Ce este hotărîrea de la Alba Iulia în realitate? Este o demarșare de prin-cipi, subordonată unor con-tingențe și impoșibilității de ardine morală, psihologică și

socială, declarațiune care nu poate fi realizată decît în func-țiune de factorul timp (...) Declarațiunea revoluției fran-cuze: „Libertate, egalitate, fra-ternitate”, așa de sentimentă-lizată pe studenții revoluției, și-a începutul ei ceea că po-ate să se realizeze în mod automa-tizat? De un secol se fac eforturi să se realizeze și la ce am ajuns pînă astăzi? Pașina libertate, mai deloc egalitate și nici o fraternitate (...) Timpul este acela care determină evoluția hotărîrilor de la Alba Iulia.”

COSTACHE LEANCA (de-putat basarabean, PNT, 13 decembrie 1929): „Am spus că sîntem același popor, că vorbim aceeași limbă și ne închinăm aceluiași Dumnezeu. Tragedia istorică însă a puz pe fruntea noastră din noi aceeași pricină (...) sîm-țim chemați să zădim o nouă țară din cele patru trunchiuri răsă-ritești ale țării. Din intruchiparea celor patru trunchiuri, din amal-gamarea celor patru culturi și celor patru mentalități, din re-crearea desăvîșită a istoriei, po-ate naște o cultură românească originală cu care vom pute-a păși mîndri în concertul po-poarelor civilizate.”

VIOREL V. TÎLEA (deputat PNT, 28 noiembrie 1929): „Sînt cu mult prea romîni, că nouă nu ne este permis să călădăm pe urma păcatelor unurilor din trecut, că nu ne este permis să în aplicăm metodele „istorice” și neamurile pe care le-au avut țara de noi, sînt prea pătrun-se de adevărul pronunțat la Ge-neva, în discursul d-lui Mirono-escu (ministru al afacerilor străîne) că „existența unei minorități et-nice, cu o cultură și cu o isto-rie deosebită de a noastră, nu este în detrimentul evoluției po-porului românesc, ci, dimpotrivă, servește ca un stimul.”

ION BUZDUGAN, (deputat basarabean, PNT — dr. Luvu, 21 februarie 1929): „Eu ca român basarabean, în acest al zecilea ze de la Unire, nu pot să nu a-duc întrugetul primos de plîns reconștință față de doi bărbați de stat doi mari dăpăruți ai neamului nostru: Ion Brătianu și Alexandru Marghiloman, care au contribuit în cea mai mare măsură la întotuirea unirii Ba-sarabiei cu Patria Mamă” (...)

Sub acoperirea neamului româ-nesc, în Basarabia s-au făcut ne-câte ceva din cele mai mari re-forme sociale și democratice. Basarabia a făcut în toate re-murmile vieții atîta progres cît nu s-a făcut sub Basia. Într-o sură de ani (...) de la regimul autocrat al Rușiei țariste prin actul Unirii, Basarabia a trecut

direct la viața constituțională și democratică din România între-gul (...), iar cea mai mare reformă (...) a fost reforma a-grară pentru improprietățile ță-ranilor (...) a reînnoit în dreptu-țile lor pe țărani moldoveni, sîmbul adevărați ai acestui pămînt românesc (...). Impotri-va acestei idei subversive, de sub-minare a Unității Statului Ro-mân, ne ridicăm cu toată țara (...) Asociați mișcare subversivă este bine alimentată și bine sus-ținută de agenții internaționa-li III, trimis de la Moscova. Noi ne ridicăm cu toată țara împotri-va acestei mișcări revo-lucionare și anarhizare a Basarabiei”

GEORGE GRIGOROVICI (deputat PSDR, 28 iunie 1931): „Cînd ne-am așezat în țara noastră unii reprezentanți ai tu-turor provinciilor, am spus: „Nu ne cunoaștem încă bine, fîți cu tuare aminte unul față de altul să găsim o cale de com-pensare ce să ne unim, să pu-nem bazele acestui stat româ-nesc, în viitor, în bună înțele-gere și concurență, cu totii, fără

deosebire de păreri (...) Șo-abia țării clădirea constituțio-nală este perfectă, luptele par-tidurilor, care au mare unsemnă-tate în viața unui popor și a unui stat, și găsesc termenul fi-riesc (...) Nu trebuie să com-promisim compromisi, de compromisuri fără caracter, ci de compromisi care are înfa-țomina, care există în orice stat și societate.”

LEONTE MOLDOVAN (istoric, deputat, PLN-Dacia, 3 august 1929): „(...) eu am venit din Regat din Ardeal (...) Am tre-cut aici unde nu se înlesneau posibilitățile de a face Unire-statea și unde puteam găsi și un loc de muncă pe ogorul ma-sonal, și ca mine nu găsit o mulțime de înși feroci pe Gh. Lazăr, Simion Bărnuțiu, Titu Mădorescu, și pleada mai tiner-ilor contemporani, Popa Li-scian, Octavian Goga și alții, (...) în această epocă de 20 de ani, am fost nu numai eu, dar toată căscăciunea, nu numai a-cesta din Ardeal, dar și aceia din Regat (...) am fost acela care am dezvoltat simțul național la toate mîndritele neamului româ-nesc, fiindcă numai așa se putea face țerța pe care a reclamat-o războiul de întărire. (...) și) nu era posibilă încrederea de unire, contra unor imperii pu-ternice, cum erau Germania și Austro-Ungaria (...). În vremea noastră, lumea venea în „Tară”. Întrubi ne căneva: „Unde te duci? Mă duc în Tară. De unde ești? Vin din Tară. Nu se vor-bea nici de Regat, nici de Pa-tria, se vorbea de Tară, (...) am venit în Tară, care era Tara noastră a tuturor românilor.”

PIETRE ANGHEL (deputat PNT, 16 decembrie 1930): „Noi trebuie să ne dăm seama că de-mocrația nu poate fi realizată decît dacă spiritul „democrație pătrunde adînc în suflet. Pînă acum a existat în noi în-tru concepția unui Stat cultural-aristocratic, s-au pus bazele unei vieți în care o putură sub-tile, ciuva conducători, profi-tau de cele mai înalte valori culturale. În țara noastră există astăzi două grupe care nu se în-țeleg între ele, care nu vorbesc aceeași limbă: de o parte, con-ducătorii care și-au asimilat cul-tura — și nu poate fi vorba de totii conducători — iar de alta parte, poporul care zace în ig-noranță.

Noi trebuie să realizăm sta-tul cultural-democratic, Statul în care spiritualitatea să fie scop pentru orice individ, pentru orice ființă umană oricît de de tîmțită ar fi ea”

